

System bezpieczeństwa narodowego – ogólna charakterystyka

Ogólny wstęp wprowadzający do tematu systemu bezpieczeństwa narodowego. Odwołanie do wcześniejszej wiedzy ucznia dotyczącej bezpieczeństwa i zagrożeń Polski. Cele lekcji sformułowane w języku ucznia dotyczą systemu bezpieczeństwa narodowego i najistotniejszych dokumentów poruszających tą problematykę.

Ogólny opis systemu bezpieczeństwa narodowego. Odwołanie do Białej Księgi Bezpieczeństwa Narodowego RP opublikowanej w 2013 roku przez Biuro Bezpieczeństwa Narodowego.

Opis systemu bezpieczeństwa narodowego RP. Odwołanie do Strategii Bezpieczeństwa Narodowego RP, Ilustracja przedstawia pierwsze strony Strategii Bezpieczeństwa Narodowego RP i Białej Księgi Bezpieczeństwa Narodowego RP.

Charakterystyka systemu bezpieczeństwa narodowego i jego podsystemów. Opis podsystemu kierowania i podsystemów wykonawczych. Ilustracja przedstawia schemat systemu bezpieczeństwa narodowego. Polecenie 1 dotyczy roli systemu zarządzania kryzysowego w systemie bezpieczeństwa narodowego.

Charakterystyka podstawowych dokumentów poruszających tematykę bezpieczeństwa Polski.

Opis Konstytucji RP. Ilustracja przedstawia pierwszą stronę Konstytucji RP.

Wyszczególniono główne ustawy, Strategię Bezpieczeństwa Narodowego RP, Białą Księgę Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej. Polecenie 2 dotyczy interesów narodowych i celów strategicznych RP w dziedzinie bezpieczeństwa.

Podsumowanie i wypunktowanie najistotniejszych informacji dotyczących systemu bezpieczeństwa narodowego, jego podsystemów i dokumentów dotyczących bezpieczeństwa RP. Polecenie 3.1 dotyczy korzyści płynących z trafnie zaprojektowanego systemu bezpieczeństwa narodowego.

Definicje podstawowych pojęć dotyczących systemu bezpieczeństwa narodowego RP. Biuro Bezpieczeństwa Narodowego RP, system bezpieczeństwa narodowego RP, zagrożenia

państwa, ochrona obywateli, Strategia Bezpieczeństwa Narodowego RP

Zestaw trzech zadań interaktywnych dotyczących systemu bezpieczeństwa narodowego.

System bezpieczeństwa narodowego – ogólna charakterystyka

Aby zapewnić swym obywatelom bezpieczeństwo, państwo organizuje wiele przedsięwzięć, w których realizacji nieustannie uczestniczy duża liczba podmiotów. Są to nie tylko instytucje rządowe i samorządowe, ale niekiedy również przedsiębiorstwa prywatne. Wszystkie one tworzą system bezpieczeństwa narodowego. Jego skuteczne funkcjonowanie zapewnia państwu i jego obywatelom ochronę przed zagrożeniami i odpowiednią reakcję w przypadku ich wystąpienia.

W celu zrozumienia poniższego tekstu, zastanów się nad uwarunkowaniami bezpieczeństwa państwa, zarówno w wymiarze wewnętrznym, jak i zewnętrznym (np. członkostwa w organizacjach międzynarodowych).

Możesz w tym celu wykorzystać e-materiał pt. [Uwarunkowania bezpieczeństwa państwa](#).

Rozważ to zagadnienie również w wymiarze lokalnym i ogólnopaństwowym, a także indywidualnym oraz zbiorowym. Przypomnij sobie podstawowe informacje dotyczące ochrony ludności.

Nauczysz się

- definiować pojęcie systemu bezpieczeństwa narodowego,
- charakteryzować uniwersalny model systemu bezpieczeństwa narodowego,
- wymieniać najważniejsze dokumenty poruszające problematykę bezpieczeństwa RP.

1. Pojęcie systemu bezpieczeństwa narodowego

W ogólnym rozumieniu system bezpieczeństwa narodowego danego państwa tworzą wszystkie odpowiedzialne za bezpieczeństwo organy oraz instytucje należące do władz wykonawczych, ustawodawczych, sądowniczych oraz lokalnych.

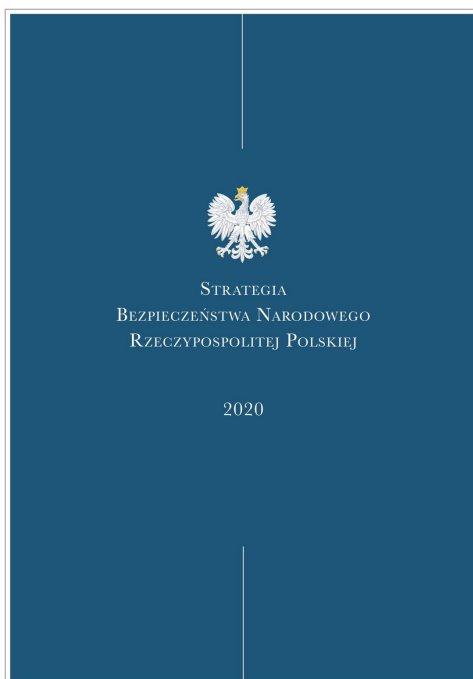
W opublikowanej w 2013 r. przez [Biuro Bezpieczeństwa Narodowego](#) (BBN) *Białej księdze bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej* system bezpieczeństwa narodowego (bezpieczeństwa państwa) został zdefiniowany jako „całość sił (podmiotów), środków i zasobów przeznaczonych przez państwo do realizacji zadań

w dziedzinie bezpieczeństwa, odpowiednio do tych zadań zorganizowana (w podsystemy i ogniwa), utrzymywana i przygotowywana”.

Treść Białej Księgi stała się podstawą zatwierdzonej w listopadzie 2014 r. przez Prezydenta RP Bronisława Komorowskiego Strategii Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej (SBN). To właśnie w tym dokumencie ostatecznie zdefiniowano i opisano funkcjonujący w Polsce system bezpieczeństwa narodowego. Zgodnie z treścią SBN system ten *„obejmuje siły, środki i zasoby przeznaczone przez państwo do realizacji zadań w obszarze bezpieczeństwa narodowego, odpowiednio zorganizowane, utrzymywane i przygotowywane”*. Składa się on z podsystemu kierowania i podsystemów wykonawczych, w tym podsystemów operacyjnych (obronnego i ochronnych) oraz podsystemów wsparcia (społecznych i gospodarczych). Najnowsze wydanie Strategii Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej pochodzi z 12 maja 2020 roku, z czasu kolejnej Prezydentury Andrzeja Dudy.

Ważne!

Dokumenty takie, jak wymieniono wyżej, muszą być cyklicznie aktualizowane, z uwagi na zmieniające się uwarunkowania bezpieczeństwa narodowego, np. z powodu zmian w otoczeniu międzynarodowym Polski. Więcej informacji na ten temat, a także na temat innych dokumentów strategicznych Polski, znajdziesz na stronie Biura Bezpieczeństwa Narodowego.

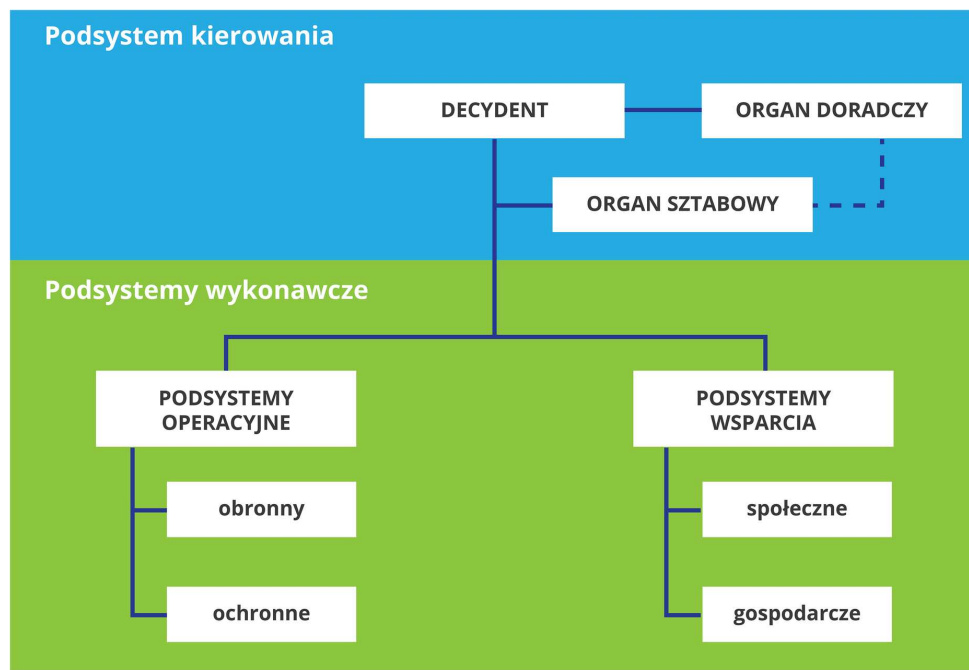

Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2020

Źródło: domena publiczna.

2. Uniwersalny model systemu bezpieczeństwa narodowego

System bezpieczeństwa narodowego RP obejmuje **podsystem kierowania** oraz **podsystemy wykonawcze**, w tym podsystemy operacyjne oraz podsystemy wsparcia. Skonstruowany w ten sposób uniwersalny model systemu bezpieczeństwa narodowego zaprezentowano w formie poniższego schematu.

Uniwersalny model systemu bezpieczeństwa narodowego

Źródło: Dariusz Adryan, licencja: CC BY 3.0.

Podsystem kierowania jest podstawowym i zasadniczym elementem systemu bezpieczeństwa narodowego. W jego skład wchodzi instytucje władzy publicznej i kierownicy jednostek organizacyjnych, którzy wykonują zadania związane z bezpieczeństwem narodowym, wraz z organami doradczymi i aparatem administracyjnym oraz stosowną infrastrukturą. Podstawą jego funkcjonowania są trwałe zasady ustrojowe. Szczególną rolę w podsystemie kierowania bezpieczeństwem narodowym pełni Parlament RP, Prezydent RP i Rada Ministrów. Ponadto bardzo ważnym jego elementem jest zarządzanie kryzysowe.

Polecenie 1

Wyjaśnij, jaką rolę w podsystemie kierowania bezpieczeństwem narodowym pełni system zarządzania kryzysowego.

Podsystemy wykonawcze to siły i środki przewidziane do realizacji zadań w obszarze bezpieczeństwa narodowego, pozostające w dyspozycji organów kierowania bezpieczeństwem. Jak już wspomniano, dzielą się one na podsystemy: **operacyjne** (obronny i ochronne) oraz **wsparcia** (społeczne i gospodarcze).

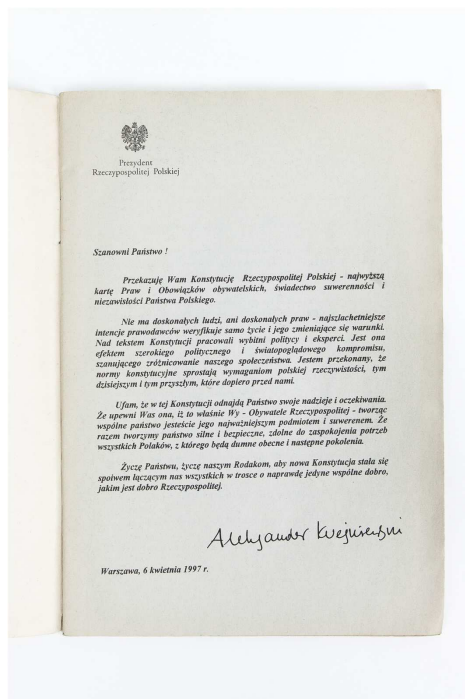
Podsystemy operacyjne są przeznaczone do wykorzystywania szans, podejmowania wyzwań, redukcji ryzyka i przeciwdziałania zagrożeniom o charakterze polityczno-militarnym i pozamilitarnym. Podsystem obronny tworzą siły zbrojne, zaś podsystemy ochronne to np. wymiar sprawiedliwości, służby specjalne czy też służby ratownicze.

Podsystemy społeczne i gospodarcze zasilają natomiast podsystemy operacyjne odpowiednimi zdolnościami i zasobami, do których należą np. instytucje edukacji dla bezpieczeństwa, czy instytucje bezpieczeństwa finansowego.

3. Najważniejsze dokumenty poruszające problematykę bezpieczeństwa RP

Bezpieczeństwo narodowe jest jedną z najważniejszych wartości chronionych przez Rzeczpospolitą Polską. Z tego względu wiele dokumentów porusza tę tematykę oraz reguluje kwestie związane z bezpieczeństwem.

Najważniejszym z dokumentów jest **Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej** uchwalona 2 kwietnia 1997 r. przez Zgromadzenie Narodowe i zatwierdzona w ogólnonarodowym referendum 25 maja 1997 r. Jest to najwyższy rangą akt prawny w Polsce, z tego względu nazywany również ustawą zasadniczą, regulujący takie kwestie jak: prawa i wolności obywatela, sposób wyboru oraz zadania najwyższych władz państwowych – Sejmu, Senatu, Prezydenta RP, Rady Ministrów oraz władzy sądowniczej, czy też warunki i tryb wprowadzania stanów nadzwyczajnych. Wszystkie pozostałe akty normatywne ogłaszane w Polsce muszą być z nią zgodne.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 1997 roku – Pierwsza strona Konstytucji RP podpisana przez Aleksandra Kwaśniewskiego

Źródło: Tomorrow sp.z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Zadania i podstawy funkcjonowania instytucji strzegących bezpieczeństwa w Polsce są uregulowane przez odpowiednie **ustawy**. Najważniejsze w tym zakresie ustawy to:

- ustawa o obronie Ojczyzny, która reguluje przede wszystkim funkcjonowanie Sił Zbrojnych RP,
- ustawa o Policji,
- ustawa o Państwowej Straży Pożarnej,
- ustawa o Państwowym Ratownictwie Medycznym,
- ustawa o Służbie Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służbie Wywiadu Wojskowego,
- ustawa o służbie zagranicznej,
- ustawa o stanie wojennym oraz o kompetencjach naczelnego dowódcy sił zbrojnych i zasadach jego podległości konstytucyjnym organom Rzeczypospolitej Polskiej,
- ustawa o stanie wyjątkowym,
- ustawa o zarządzaniu kryzysowym.

W 2013 r. opublikowano *Białą księgę bezpieczeństwa narodowego*. Biała księga stała się podstawą wydanej w listopadzie 2014 r. *Strategii Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej* – dokument ten zastąpił SBN opublikowaną w 2007 r. Strategia z roku 2014 została natomiast zastąpiona kolejną w roku 2020.

Strategia określa kompleksową wizję kształtowania bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej we wszystkich jego wymiarach. Uwzględnia aspekt podmiotowy (wymiar wewnętrzny bezpieczeństwa narodowego oraz środowisko międzynarodowe – stosunki bilateralne, współpracę regionalną, w skali globalnej oraz współpracę na forach organizacji międzynarodowych) oraz przedmiotowy (uwzględnia wszystkie wymiary

funkcjonowania systemu bezpieczeństwa narodowego). Interesy narodowe oraz cele strategiczne w dziedzinie bezpieczeństwa narodowego zostały sformułowane w zgodzie z wartościami narodowymi określonymi w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Zapisy zawarte w niniejszym dokumencie powinny znaleźć rozwinięcie i odzwierciedlenie w krajowych dokumentach strategicznych w dziedzinie bezpieczeństwa narodowego i rozwoju Polski. Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej uwzględnia kontekst obecności Polski w Sojuszu Północnoatlantyckim i Unii Europejskiej.

Polecenie 2

Odszukaj w internecie tekst aktualnej *Strategii bezpieczeństwa narodowego RP*. Następnie na jego podstawie wymień i opisz interesy narodowe i cele strategiczne Polski w dziedzinie bezpieczeństwa.

4. Podsumowanie

- **System bezpieczeństwa narodowego RP** to system obejmujący siły, środki i zasoby przeznaczone do realizacji zadań w obszarze bezpieczeństwa narodowego, odpowiednio zorganizowane, utrzymywane i przygotowywane.
- System bezpieczeństwa narodowego RP składa się z **podsystemu kierowania i podsystemów wykonawczych**, w tym podsystemów operacyjnych (obronnego i ochronnych) oraz wsparcia (społecznych i gospodarczych).
- **Podsystem kierowania** jest kluczowym elementem systemu bezpieczeństwa narodowego. Tworzą go organy władzy publicznej i kierownicy jednostek organizacyjnych, wykonujący zadania związane z bezpieczeństwem narodowym, wraz z organami doradczymi i aparatem administracyjnym oraz procedurami funkcjonowania i stosowną infrastrukturą.
- **Podsystemy wykonawcze** są to siły i środki przewidziane do realizacji zadań w obszarze bezpieczeństwa narodowego, pozostające w dyspozycji organów kierowania bezpieczeństwem.
- **Podsystemy operacyjne** są przeznaczone do wykorzystywania szans, podejmowania wyzwań, redukcji ryzyka i przeciwdziałania zagrożeniom o charakterze polityczno-militarnym i pozamilitarnym.

- **Podsystemy społeczne i gospodarcze** zasilają podsystemy operacyjne odpowiednimi zdolnościami i zasobami.
- Najważniejsze **dokumenty** poruszające problematykę bezpieczeństwa RP to: *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej*, ustawy opisujące zadania i podstawy funkcjonowania instytucji strzegących bezpieczeństwa w Polsce, *Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej*.
- *Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej* uwzględnia kontekst obecności Polski w Sojuszu Północnoatlantyckim i Unii Europejskiej.

5. Praca domowa

Polecenie 3

Opisz korzyści, jakie ma dla bezpieczeństwa państwa klarownie zaprojektowany system bezpieczeństwa narodowego. Swoje rozważania przedstaw w formie wypowiedzi pisemnej.

6. Słownik

Definicja: Biuro Bezpieczeństwa Narodowego

urząd będący zapleczem analitycznym Prezydenta RP w zakresie zadań bezpieczeństwa narodowego

Definicja: system bezpieczeństwa narodowego RP

system, czyli podmioty oraz relacje zachodzące pomiędzy nimi, obejmujący siły, środki i zasoby, przeznaczone przez państwo do realizacji zadań w obszarze bezpieczeństwa narodowego, odpowiednio zorganizowane, utrzymywane i przygotowywane; składa się on z podsystemu kierowania i podsystemów wykonawczych, w tym podsystemów operacyjnych (obronnego i ochronnych) oraz podsystemów wsparcia (społecznych i gospodarczych)

7. Zadania

Ćwiczenie 1

Wskaż instytucje, które wchodzą w skład podsystemu kierowania bezpieczeństwem narodowym.

☐ Siły Zbrojne

☐ Sejm RP

☐ Prezydent RP

☐ Policja

☐ Państwowa Straż Pożarna

☐ Senat RP

☐ Minister właściwy do spraw publicznych

☐ Rada Ministrów

Źródło: Michał Banaś, licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 2

Zaznacz problemy jakie porusza Strategia bezpieczeństwa narodowego RP.

☐ Definiuje interesy narodowe i cele strategiczne w dziedzinie bezpieczeństwa.

☐ Określa potencjał bezpieczeństwa narodowego.

☐ Opisuje warunki i tryb wprowadzania stanów nadzwyczajnych.

☐ Określa sposób wyboru oraz zadania najwyższych władz państwowych.

☐ Ocenia środowisko bezpieczeństwa Polski.

☐ Reguluje kwestie związane z prawami i wolnościami obywatelskimi.

Źródło: Michał Banaś, licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 3

Wskaż, które zdania są prawdziwe, a które – fałszywe.

	Prawda	Fałsz
Ostatnie wydanie Białej Księgi Bezpieczeństwa Narodowego RP zostało opublikowane w 1997 roku.	☐	☐
Konstytucja RP określa sposób wyboru oraz zadania najwyższych władz państwowych.	☐	☐
System bezpieczeństwa narodowego RP obejmuje podsystem kierowania i podsystemy wsparcia, w tym podsystemy operacyjne oraz wykonawcze.	☐	☐
Podsystemy operacyjne dzielą się na społeczne i gospodarcze.	☐	☐
Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej uwzględnia kontekst obecności Polski w Sojuszu Północnoatlantyckim i Unii Europejskiej.	☐	☐

Źródło: Michał Banaś, licencja: CC BY 3.0.